

DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2023.01.015>
УДК 821.161.2+82-96Куліш:[930.25+026/027]-028.63

Лариса Грінберг,
<https://orcid.org/0000-0002-1794-1339>,
кандидатка історичних наук, доцентка,
доцентка кафедри інформаційних технологій,
Київський університет культури (м. Київ, Україна),
вул. Коновальця, 36, Київ, 01133, Україна
e-mail: loura_greenberg@ukr.net

Творчість П. Куліша у віртуальних виставках бібліотек та архівів України

Мета статті полягає у вивченні досвіду представлення документів бібліотеками та архівами України на віртуальних виставках задля популяризації культурно-мистецької спадщини Пантелеймона Куліша. **Методологія дослідження** постулює основні принципи наукової об'єктивності щодо біографії П. Куліша як видатного українського культурного і громадського діяча XIX ст.; виконує додаткову евристичну роль у бібліотекознавчому, архівознавчому, інформаційному плані, позитивно впливаючи на сучасне прочитання як життя і поглядів окремої особистості, так і в цілому перебіг суспільної думки. **Наукова новизна.** Розглянуто творчу спадщину П. Куліша, яка нині широко представлена у віртуальних виставках українських бібліотек та досі недостатньо репрезентована на сайтах архівів, як цінне культурне надбання для формування української ідентичності у нових історичних умовах, що дає змогу неупереджено оцінити внесок видатного українського діяча до національної та світової культур. **Висновки.** Культура увічнення включає в себе соціокультурні практики, спрямовані на свідоме формування й транслявання у майбутнє важливої інформації як про певну епоху, так і про ставлення до історії загалом. Віртуальна виставка – це інформаційний продукт, який характеризується інтерактивністю, мультимедійністю, гіпертекстовими посиланнями та є перспективним дистанційним сервісом взаємодії бібліотек і архівів із користувачами, забезпечуючи ілюстрованою, фактографічною, біографічною тощо інформацією. Інтеграція інформаційно-ресурсного складника українських бібліотек і архівів на міжнародному, національному та регіональному рівнях створює консолідований електронний продукт творчої спадщини П. Куліша, що зберігається у різних бібліотечних і архівних колекціях. Нині завдання полягає в організації плідної взаємодії бібліотек і архівів у соціально-комунікаційному просторі задля активізації співпраці по гідному представленню української культури світу через надання необмеженого віртуального доступу до неї.

К л ю ч о в і с л о в а: архівний фонд, бібліотечний фонд, віртуальна виставка, комеморативна діяльність, оцифрування, П. Куліш.

Актуальність теми дослідження. Постать Пантелеймона Куліша – письменника, поета, драматурга, історика, фольклориста, етнографа, мовознавця, перекладача, критика, публіциста, редактора, видавця – становить інтерес для сучасного осмислення, оскільки його внесок у національну культуру не лише уможливорює достеменну реконструкцію цілісної картини національно-культурного життя України XIX ст., а й дає розуміння національної ідеї в

інтерпретації П. Куліша, який усе своє життя шукав шлях до очищення України від усього зовнішнього, чужого і ворожого, створюючи наукове підґрунтя для усвідомлення нагальності національного відродження для української державності.

Постать П. Куліша є ключовою у становленні модерної української культури, адже за влучним висловом Г. Грабовича (Гарвардський університет, США), саме він є рушієм і засновником новітньої української інтелектуальної та критичної думки, мірилом національної свідомості [15].

Сприйняття творчої спадщини митця відбувалося з великими труднощами. Його особистість – це яскрава, драматична, суперечлива постать, як і весь його історичний час, в якому йому випало жити і творити, адже тодішній процес розбудови української культури на тлі тогочасного політичного життя був надзвичайно складним. Інтеграція П. Куліша у канони національної пам'яті відбувалася болісно довго, зі значними періодами замовчування у період радянської України, що стало віддзеркаленням конфліктів та протиріч у самому українському суспільстві. Дійсно, цілісне сприйняття творчої особистості митця, з усіма його протиріччями, є, беззаперечно, вагомою частиною історії української культури.

Зазначимо, що на тлі загальноукраїнського підйому 20-х років ХХ ст. творча постать П. Куліша привертала найбільшу увагу представників тогочасного культурного відродження, яке було згодом розстріляне в Урочищі Сандармох, а пам'ять про них на довгі роки знищена. Саме П. Куліш став для них взірцем у становленні української ідентичності та національного руху починаючи з ХІХ ст., що робить цей рух надзвичайно цікавим.

У радянській Україні постать П. Куліша було вилучено з культурного обігу. У 30–80-х роках ХХ ст. на його ім'я було накладено тавро буржуазного націоналіста, а твори вилучені з українського культурного поля та наукового процесу на кілька десятиліть. Саме у цей час осмислення творчості П. Куліша, видання його творів, заглиблення у його світ засвідчують активні пошуки закордонними дослідниками-українцями відповідей на питання, сама думка про які була заборонена у тогочасній Україні. Зокрема, одне з головних питань, яке було поставлене митцем: як українцям позбутися колоніальної залежності від Російської імперії? Таким чином, П. Куліш постійно нагадував росіянам про те, що вони для розбудови своєї імперії вже понад два століття послуговуються українським культурним надбанням.

У гуманітарному інформаційному просторі сприйняття історико-біографічних знань є важливим та необхідним складником реалізації досягнень будь-якої нації. Інформатизація бібліотечної і архівної справи та упровадження у діяльність цих інституцій інформаційних технологій з оцифрування документів дають змогу презентувати світу творчий спадок П. Куліша як правдиву історію України. Презентуючи світу багату творчу спадщину митця й літературу про нього, що видавалася й осмислювалася як в Україні, так і в еміграції, як влучно зазначила О. Супронюк, «вводить до обігу важливий новітній інтелектуальний ресурс для переосмислення внеску П. Куліша в розбудову модерної України і утвердження української ідентичності» [15].

Аналіз досліджень та публікацій. Інтерес до теми життя і творчості П. Куліша виник у науковців давно, а зі здобуттям Україною незалежності лише підсилювався. Вагомими джерелами осмислення творчості П. Куліша є рецензії М. Костомарова на «Записки о Южной Руси» і перший український історичний роман «Чорна рада», М. Хвильового та І. Франка на «Хуторну поезію», а також замітки С. Голода, присвячені обговоренню українського правопису – «кулішівки».

Наукові праці щодо різних аспектів літературної творчості митця слід представити за такими напрямками: *фольклорно-етнографічний* (М. Максимович, М. Костомаров), *літературознавчий* (І. Франко, М. Зеров), *біографічний* (В. Шенрок, В. Щурат, Б. Грінченко, В. Петров, М. Стороженко, Є. Кирилюк), *мовознавчий* (І. Нечуй-Левицький).

Патріотизм П. Куліша, його україно-центрична філософія відзначені у працях відомих діячів української культури першого десятиліття ХХ ст., зокрема, Б. Грінченка, Й. Гермайзе, Д. Дорошенка, Є. Кирилюка, В. Петрова, Б. Неймана, В. Щурата, Д. Чижевського.

Наукові праці щодо непересічної постаті П. Куліша, які з'явилися в Україні у другій половині ХХ ст. здебільшого відрізняються ідеологічною заангажованістю в умовах тоталітарного режиму та лише фрагментарно висвітлюють біографію митця. У цей же період Наукове товариство імені Т. Шевченка в Америці підготувало та опублікувало літературознавчі праці Ю. Луцького та Г. Грабовича, присвячені романтичним творам П. Куліша та його непересічним перекладам українською мовою видатних творів західноєвропейської літератури.

Зі здобуттям Україною незалежності у науковому колі зріс інтерес до творчої спадщини П. Куліша, вивченням і осмисленням якої нині займаються вчені-літературознавці М. Жулинський, В. Сарбей, Є. Нахлік, О. Кравченко, О. Ясь, В. Лазарева, Н. Побірченко та інші.

Отже, джерела інформації про життя і творчу спадщину П. Куліша розпорошені по бібліотечних та архівних фондах як України, так і світу. Оцифрування історико-культурної спадщини у технологічному аспекті детально розглянуто у напрацюваннях І. Лобузін [10]. Л. Туровська та І. Смоляр [17] бібліотечну електронну виставку позиціонують як комунікативну модель діяльності наукової бібліотеки, дослідницями запропоновано взяти за основу її створення план роботи з підготовки традиційної експозиції. Створення персональних віртуальних виставок, їх структура і побудова докладно розглянуто у праці Л. Бабій [1].

Формуванню сучасного віртуального бібліотечно-інформаційного середовища, яке уможливило використання онлайн-виставок для презентації і розкриття бібліотечних та архівних фондів, присвячено напрацювання В. Бондаренко [3], Т. Білушак та В. Акиджи [2], Н. Вовк [5], Н. Захарової [8] та інших науковців. Особливості використання цифрових медіа та інструментів задля фіксації та представлення суспільно значущих подій минулого, популяризація історії та комеморація всебічно досліджено у монографії Ю. Половинчак [12].

Мета статті полягає у вивченні досвіду організації бібліотеками та архівами України віртуальних виставок, присвячених популяризації культурно-мистецької спадщини П. Куліша.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний користувач активно послуговується цифровими та оцифрованими матеріалами. Саме тому важливим напрямом для українських бібліотек і архівів є проєктна діяльність з оцифрування фондів. Реалізація цього завдання сприяє збереженню і представленню суспільству унікальних матеріалів культурної спадщини українців, що у подальшому дасть змогу розгорнути детальніший історичний пошук загублених імен і дат складної історії України. Адже створення електронного інформаційного простору українських бібліотечних і архівних ресурсів, подальша організація їхнього віддаленого доступу є вагомим чинником розбудови наукових досліджень, інструментом для роботи істориків, політологів, філологів, юристів тощо.

Комеморативні практики у світлі реалізації політики пам'яті як чинника формування національної ідентичності українців нині широко представлені в інтернет-просторі українськими бібліотеками і архівами. Сьогодні вони вже налічують значну кількість різноманітних за формою і змістом онлайн-ресурсів про історичну минувшину нашого народу, які свідчать про значущість цієї минувшини для сучасного українського державотворення. «Комеморація працює як створення спільних спогадів через вироблення ритуалів увічнення (вшанування, святкування тощо) певних осіб і подій. Веб-ресурси нині стають своєрідними «місцями пам'яті» поряд із самими інституціями – науковими установами, архівами, бібліотеками, а також меморіальними комплексами» [12, с. 95].

Біографічна спадщина, на думку В. Попика, зібрані у «...спеціально сформованих базах даних, із повнотекстовими матеріалами електронних бібліотек і «відкритих архівів», стає нині провідним спрямуванням розвитку ресурсів біографічної інформації як історико-меморіального плану, так і присвячених нашим сучасникам» [14, с. 21].

І. Давидова якісне вирішення інформаційних завдань бібліотек розглядає з позицій комплексного підходу, у результаті чого користувач одержує потрібну йому інформацію з певної тематики у повному обсязі за допомогою інформаційних технологій [6]. На переконання О. Збанацької, збільшення обсягів електронних ресурсів і розвиток інформаційних технологій із надання користувачеві якісної мультимедійної інформації зумовило «...суміщення функцій бібліотек, музеїв і архівів як документно-інформаційних інституцій» [9, с. 71].

Пошук нових підходів до організації тематичних документних виставок у світлі заходів бібліотек та архівів із популяризації як власних фондів, так і загалом надбань української культури і науки, проявляється у зміні способів надання інформації у формі багатофункціонального інформаційного ресурсу. Використання такої дистанційної форми обслуговування, на думку В. Бондаренко, «...дає змогу істотно вдосконалити якість інформаційного обслуговування користувачів, розкрити інформаційні ресурси бібліотек, надати доступ до наявного у їх фондах великого ресурсу культурних, духовно-ціннісних надбань попередніх

поколінь українського народу задля консолідації українського суспільства, збереження його національної ідентичності й самобутності» [3, с. 469].

У 2019 р. Україна відзначала 200-річчя від дня народження П. Куліша, що стало знаковою подією, до якої українські бібліотеки підготували низку заходів, у тому числі віртуальні виставки, організувавши гідну репрезентацію творчої спадщини митця у цифровому форматі.

На вшанування пам'яті П. Куліша Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого (рис. 1) підготувала віртуальну виставку, на якій було репрезентовано оцифровані документи як з фонду відділу рідкісних і цінних книг книгозбірні, так і ресурси електронної бібліотеки «Культура України». Віртуальна експозиція налічує 24 оцифрованих документи, які знайомлять користувача з прижиттєвими виданнями П. Куліша, серед яких: «Украинские народні предания» (1847), «Записки о Южной Руси» (1856–1857), перше окреме видання історичного роману «Чорна рада», яке побачило світ у Петербурзі (1857), перше видання критичної праці «Григорій Квітка (Основ'яненко) і його повісті» (1858), присвяченої життю та творчості видатного українського прозаїка, драматурга, журналіста й культурно-громадського діяча Григорія Квітки-Основ'яненка, альманах «Хата» (1860), «Крашанка русинам и полякам на Великдень 1882 року» (1882), збірка поетичних та прозових творів «Хуторна поезія» (1882), поема «Магомет и Хадиза» (1883), збірка староруських дум і співів «Дзвін» (1893), котра вийшла друком у Женеві, остання праця митця «Позичена кобза» (1897), яка вперше побачила світ також у Женеві та є перекладом творів Ф. Шиллера, Дж. Байрона, Г. Гейне, Й. Гете та інші пам'ятки генія української культури [13].

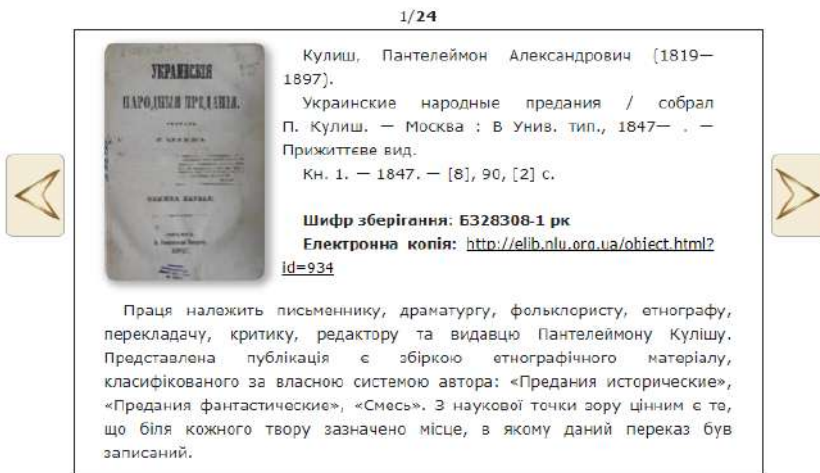

Рис. 1. Фрагмент виставки до 200-річчя від дня народження П. Куліша Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого

Вшановуючи пам'ять видатного письменника, мовознавця, перекладача, літературного критика, історика, етнографа, редактора і видавця Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова підготувала вірту-

альну виставку «Творчі задуми Пантелеймона Куліша: 125 років від дня смерті» (рис. 2). Виставка оформлена у вигляді ілюстрованої презентації, з добіркою сканованих обкладинок творів П. Куліша [16].

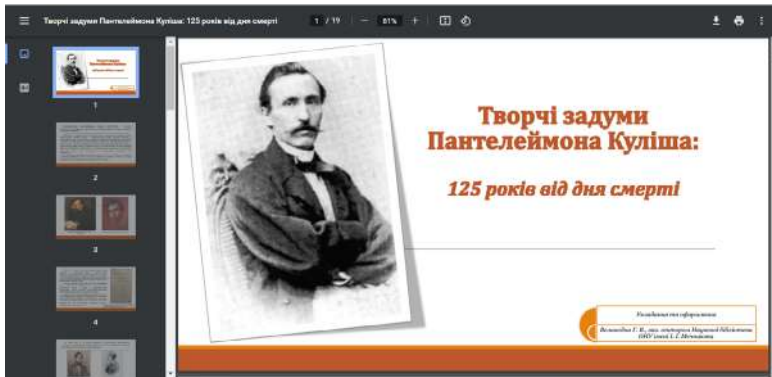

Рис. 2. Ілюстрована презентація Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Творчі задуми Пантелеймона Куліша: 125 років від дня смерті»

Наукова бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія» до 200-річчя від дня народження Пантелеймона Куліша підготувала віртуальну виставку його творчої спадщини (рис. 3) на своєму YouTube-каналі [4].

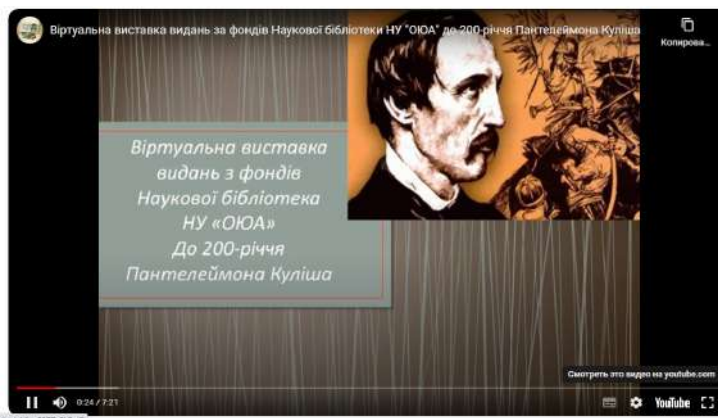

Рис. 3. Фрагмент віртуальної виставки Наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія» до 200-річчя від дня народження П. Куліша

Отже, бібліотеки працюють над втіленням різних форм представлення інформації у віртуальному просторі, опановуючи різноманітні засоби інформаційно-комунікаційних технологій для розкриття й популяризації власних фондів, створюючи цікавий користувачеві контент, пропагуючи здобутки української культури в Україні та світі.

Сьогодні віртуальна архівна експозиція є надзвичайно ефективним інструментом як забезпечення віддаленого доступу до архівної інформації, так і популяризатором самої архівної установи. Електронні виставки архівів, що ознайомлюють користувачів із національними історично-культурними пам'ятками, рукописною спадщиною, не лише сприяють зростанню культурно-освітнього рівня громадян, підняття їхньої національної свідомості, а й сприяють якнайповнішому представленню України у глобальному гуманітарному інформаційному просторі. Створення тематичних віртуальних виставок сприяє ширшому розкриттю архівних фондів, а цифрові технології спрощують доступ до значного архівного потенціалу культурних, духовно-ціннісних надбань попередніх поколінь українців, сприяючи збереженню його національної ідентичності й самобутності.

Центральний державний історичний архів України (м. Київ) підготував і опублікував на своєму сайті віртуальну виставку, присвячену 200-річчю від дня народження Пантелеймона Олександровича Куліша (рис. 4). Було представлено оцифровані матеріали, що зберігаються у фондах установи, зокрема оригінали документів про навчання П. Куліша у Новгород-Сіверській гімназії та Київському університеті Св. Володимира; його приватні листи до Т. Шевченка (датовані 1844, 1846, 1847 рр.); доповідь директора Першої київської гімназії керуючому Київським навчальним округом про вилучення з гімназійної бібліотеки заборонених творів П. Куліша (датована 1847 р.); звернення митця до державних установ щодо дозволу на друк своїх творів, висновки цензури щодо заборони публікацій тощо. Загалом представлено 18 унікальних рукописів [7].

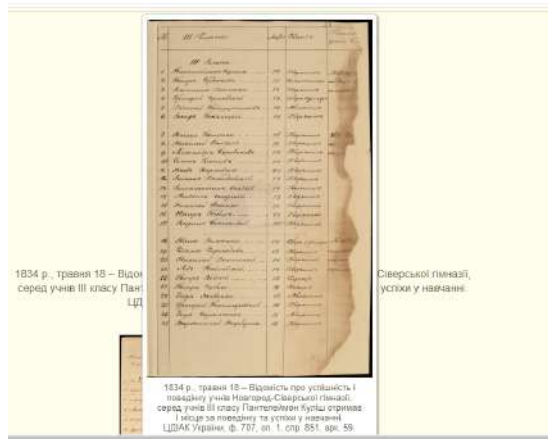

Рис. 4. Фрагмент віртуальної виставки
Центрального державного історичного архіву України (м. Київ)
до 200-річчя від дня народження П. Куліша

Отже, у сучасних умовах віртуальна тематична архівна експозиція – ефективний інструмент забезпечення віддаленого доступу до архівної інформації. Розгортання робіт зі створення віртуальних виставок пришвидшить оцифрування Національного архівного фонду України.

Нині вже створено єдину онлайн-платформу доступу до цифрових ресурсів українських архівів із режимом доступу 24/7 – Міжархівний пошуковий портал (рис. 5).

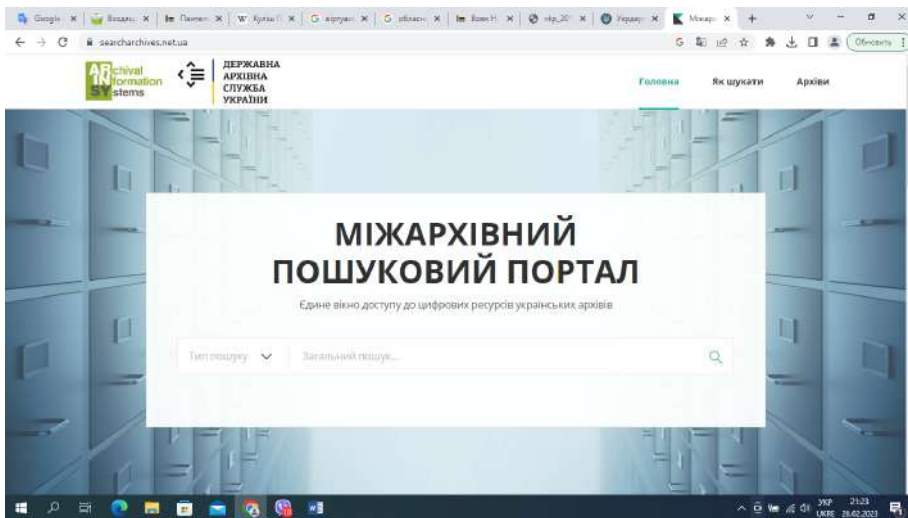

Рис. 5. Міжархівний пошуковий портал
(для доступу до цифрових ресурсів українських архівів)

Ця платформа через єдине пошукове вікно об'єднує електронні ресурси державних архівів, у тому числі окремі тематичні цифрові колекції документів. Здійснюється гнучкий пошук за повними текстами довідкового апарату, який представлено на локальних ресурсах, а саме: за назвою фондів, історичними довідками, анотаціями до фондів та описів, заголовками справ і документів, а також серед позицій покажчиків, які є аналогами традиційних архівних каталогів. Цей проект створено компанією «Архівні інформаційні системи» у тісній співпраці з Державною архівною службою України [11].

Метою цього проекту є залучення до нього всіх державних архівів України (7 центральних і 27 державних обласних архівів). Наприкінці 2022 р. на Міжархівному пошуковому порталі вже було розміщено 2,5 млн сканованих копій архівних документів із трьох центральних та одного державного обласного архіву, який упродовж року відвідало понад 180 тис. користувачів. У 2023 р. планується доєднати ще три центральних та два державних обласних архівів, що збільшить об'єднаний ресурс до 5 млн оцифрованих документів [18].

Загалом культура увічнення включає в себе соціокультурні практики, спрямовані на свідоме формування й транслявання прийдешнім поколінням інформації як про певний період, так і про певних діячів, які творили цю історію. «Віртуальна бібліотечна виставка, будучи мобільною, компактною, змістовною, виступає в ролі провідника у загальному потоці інформації» [3, с. 469]. Таким чином, віртуальна виставка – це інформаційний продукт, який на сьогодні є одним із най-

перспективніших дистанційних сервісів обслуговування користувачів як у бібліотеках, так і в архівах України. Ця форма представлення інформації є інтерактивною, характеризується мультимедійністю та гіпертекстовістю, що дозволяє забезпечувати користувачів ілюстрованими, фактографічними та біографічними повідомленнями, виступаючи провідником у величезному потоці інформації завдяки відібраним та структурованим матеріалам за певною тематикою.

Інтеграція інформаційно-ресурсного складника українських бібліотек і архівів на міжнародному, національному та регіональному рівнях створює консолідований електронний ресурс культурно-мистецької спадщини П. Куліша, що зберігається в їхніх фондах. Нагальне завдання полягає в організації доступу до гуманітарної спадщини митця 24/7 у глобальній мережі Інтернет та розбудові подальшої плідної взаємодії бібліотек і архівів у соціально-комунікаційному просторі задля популяризації писемної творчості великого українця зокрема та внеску України у світову культуру загалом.

Нині, особливо на тлі російсько-української війни, надважливого значення для духовного зростання нації набуває повноцінне використання й популяризація національних інформаційних ресурсів у сфері культури. Адже саме у культурно-духовному житті через використання ретроспективної інформації забезпечується популяризація знань у різних галузях науки, освіти, культури, мистецтва, особливо у зв'язку з вивченням історичних подій, біографій національних, державних та культурних діячів, історії освітніх, наукових і культурних установ тощо.

Висновки. Життя Пантелеймона Куліша стало прикладом послідовності в утвердженні у свідомості українців переконання історичної необхідності формування української мови як літературної, наукової, такої, без якої неможливе, немислиме становлення національної інтелігенції на засадах української культури з орієнтацією на культурні здобутки європейських народів.

Інтеграція інформаційно-ресурсного складника українських бібліотек і архівів на міжнародному, національному та регіональному рівнях створює консолідований електронний продукт творчої спадщини П. Куліша, що зберігається у різних бібліотечних і архівних колекціях.

Персональні електронні виставки бібліотек і архівів ознайомлюють користувачів із видатною постаттю минулого українського народу, національними історико-культурними пам'ятками, оцифрованою рукописною спадщиною, не лише сприяючи зростанню культурно-освітнього рівня громадян, наступності національної самосвідомості, а також якнайповнішому представленню України та її здобутків у глобальному інформаційному просторі. Використання цієї прогресивної форми з розкриття бібліотечних і архівних фондів дає змогу розв'язати важливі завдання відповідно до запитів сучасного суспільства, зокрема, вдосконалити обслуговування користувачів, ширше представити інформаційні ресурси цих інституцій, надати доступ до наявного у фондах значного масиву матеріалів із вивчення культурних, духовних, ціннісних надбань українського народу, що є надійним орієнтиром у сучасному інформаційному суспільстві, в утвердженні

суспільних ідеалів, консолідації українського суспільства, збереженні його національної ідентичності й самобутності.

Віртуальні виставки мають такі переваги: віддалений доступ до тематично упорядкованих джерел; охоплення широкого кола користувачів; збереження оригіналів документів; можливість перегляду документів 24/7; можливість одночасного представлення різних матеріалів, об'єднаних однією тематикою (друковані видання, рукописи, аудіовізуальні документи, уривки з кінофільмів, карти, креслення тощо).

На тлі російсько-української війни є нагальна потреба в українському суспільстві як щодо пізнання власної історії, так і розкриття українських геніїв – одним із котрих і був Пантелеймон Куліш. На наше переконання, для ефективної популяризації історико-культурної спадщини доцільно об'єднання зусиль бібліотек і архівів з формування спільних віртуальних виставок та їх популяризація у соціальних мережах, у засобах масової інформації, на сайтах провідних культурних установ України.

Список бібліографічних посилань

1. Бабій Л. М. Віртуальна книжкова виставка: нова форма інформаційних ресурсів бібліотеки. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство*. 2015. Вип. 4. С. 272–276. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/317>.
2. Білушак Т., Акиджи В. Особливості сервісів для створення віртуальних виставок у формуванні ефективного бібліотечно-інформаційного простору. *Вісник Книжкової палати*. 2019. № 2. С. 45–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_2_14.
3. Бондаренко В. Віртуальні виставки як дистантна бібліотечна послуга. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2015. Вип. 41. С. 467–478. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prnbuimviv_2015_41_36.
4. Віртуальна виставка видань з фондів НБ НУ «ОЮА». До 200-річчя Пантелеймона Куліша. *Наукова бібліотека НУ ОЮА* : YouTube. 03.02.2020. URL: https://www.google.com/search?q=%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0+%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0+%D0%BF+%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%96%D1%88++%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0+&rlz=1C1CHBD_ruUA1042UA1042&ei=YW36Y8OzO4mNrwS8_6-YDw&ved=0ahUKEwiD6LC8v7H9AhWJxosKHbz_C_MQ4dUDCBA&uact=5&coq=%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0+%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0+%D0%BF+%D0%BA%D1%83%D0%B0%D1%96%D1%88++%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0+&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzIFCCEQoAEyBQghEKABMgUIIRCgATIFCCEQoAEyBQghEKABOgUIABCiBD0hCAAAQHhCiBeoECEEYAVDvC1jXTWCGUWgBcAB4AIAB2gGIAacFkgEFMS4zLjGYAQCgAQHAAQE&scIent=gws-wiz-serp#fpstate=ive&vld=cid:feaa27b5;vid:E3PD_3LBntE.
5. Вовк Н. Електронні виставки архівних документів: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 5 (262). С. 43–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2018_5_11.
6. Давидова І. Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві : монографія. Харків : ХДАК, 2005. 295 с.
7. До 200-річчя від дня народження Пантелеймона Олександровича Куліша, українського письменника, публіциста, етнографа, історика, перекладача, громадського діяча. *Центральний державний історичний архів України, м. Київ (ЦДІАК України)* : вебсайт. URL: cdiak.archives.gov.ua/v_do_200_narodzhennia_Panteleimona_Kulisha.php.

8. Захарова Н. Виставкова діяльність бібліотек як елемент інформаційного обслуговування. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2014. Вип. 39. С. 467–474. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000001759>.

9. Збанацька О. М. Бібліотеки, архіви, музеї: деякі аспекти спільності та відмінності. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 3. С. 68–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_3_11.

10. Лобузін І. Оцифрування історико-культурної спадщини: технологія та управління. *Рестрація, зберігання і обробка даних*. 2012. № 3. С. 104–114.

11. Міжархівний пошуковий портал : Про проєкт. *Державна архівна служба України* : вебсайт. URL: <https://searcharchives.net.ua/>.

12. Половинчак Ю. М. Комеморативні практики в сучасному інформаційному просторі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 2. С. 94–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_2_15.

13. Пономаренко В. В. До 200-річчя від дня народження Пантелеймона Олександровича Куліша (1819–1897), українського письменника, перекладача, фольклориста. *Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого* : вебсайт. URL: <https://nlu.org.ua/vustavki.php?id=851>.

14. Попик В. І. Ресурси біографічної інформації: традиційні уявлення та новітні тенденції розвитку. *Українська біографістика*. 2012. Вип. 9. С. 7–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2012_9_2.

15. Супронюк О. Пантелеймон Куліш – «ключова постать у становленні модерної української культури». *Національна б-ка України імені В. І. Вернадського* : вебсайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4847>.

16. Творчі задуми Пантелеймона Куліша: 125 років від дня смерті : Віртуальна виставка. *Одеський національний університет імені І. І. Мечникова* : вебсайт. URL: <http://lib.onu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/Tvorchi-zadumy-Pantelejmona-Kulisha.pdf>.

17. Туровська Л., Смоляр І. Електронна виставка як комунікаційна модель діяльності наукової бібліотеки. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 3. С. 29–31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2015_3_9.

18. Укрдержархів долучається до створення Національної електронної бібліотеки України. *Державна архівна служба України* : вебсайт. URL: <https://archives.gov.ua/ua/2023/02/14/%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%b0%d1%80%d1%85%d1%96%d0%b2-%d0%b4%d0%be%d0%bb%d1%83%d1%87%d0%b0%d1%94%d1%82%d1%8c%d1%81%d1%8f-%d0%b4%d0%be-%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%80%d0%b5%d0%bd/>.

References

1. Babii, L. M. (2015). Virtualna knyzhkova vystavka: nova forma informatsiinykh resursiv [Virtual book exhibition: a new form of information resources]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Serii: Bibliotekoznavstvo. Bibliografizatsiia*, 4, 272-276. Retrieved from <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/317>. [In Ukrainian].

2. Bilushchak, T. & Akydzy, V. (2019). Osoblyvosti servisiv dlia stvorennia virtualnykh vystavok u formuvanni efektyvnoho bibliotechno-informatsiinoho prostoru [Features of services for virtual exhibitions creation in the formation of an effective library and information space]. *Visnyk Knyzhkovoi palaty*, 2, 45-48. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_2_14. [In Ukrainian].

3. Bondarenko, V. (2015). Virtualni vystavky yak dystantna bibliotechna posluha [Virtual exhibitions as a remote library service]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 41, 467-478. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nbnbuimviv_2015_41_36. [In Ukrainian].

4. (2020). Virtualna vystavka vydan z fondiv NB NU "OIuA". Do 200-ricchia Panteleimona Kulisha [Virtual exhibition of publications from the funds of the SL NU "OYUA". To the 200th anniversary of Panteleimon Kulish]. *Scientific library of the National University of Odesa Law Academy*: YouTube. Retrieved from https://www.google.com/search?q=%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0+%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0+%D0%BF+%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%96%D1%88+++D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0+%&rlz=1C1CHBD_ruUA1042U

A1042&ei=YW36Y8OzO4mNrwS8_6-YDw&ved=0ahUKEwiD6LC8v7H9AhWJxosKHbz_C_MQ4dUD CBA&uact=5&oq=%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0+%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0+%D0%BF+%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%96%D1%88++%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0+&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzIFCCEQoAEyBQghEKABMgUIIRcGATIFCCEQoAEyBQghEKABOgUIABCiBDoHCAAQHhCiBEoECEYAVDvC1jXTWCGUWgBcAB4AIAB2gGIAacFkgEFMS4zLjGYAQCgAQHAAQE&scient=gws-wiz-serp#fpst ate=ive&vld=cid:feaa27b5,vid:E3PD_3LBntE. [In Ukrainian].

5. Vovk, N. (2018). Elektronni vystavky arkhivnykh dokumentiv: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Electronic exhibitions of archival documents: current state and development prospects]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 5, 43-49. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2018_5_11. [In Ukrainian].

6. Davydova, I. (2005). Bibliotechnne vyrobnytstvo v informatsiinomu suspilstvi [Library production in the information society]. Kharkiv, Ukraine. [In Ukrainian].

7. Do 200-richchia vid dnia narodzhennia Panteleimona Oleksandrovycha Kulisha, ukrainskoho pismennyka, publitsysta, etnohraf, istoryka, perekladacha, hromadskoho diacha [To the 200th anniversary of the birth of Panteleimon Oleksandrovych Kulish, Ukrainian writer, publicist, ethnographer, historian, translator, public figure]. *Central State Historical Archive of Ukraine, Kyiv*: website. Retrieved from cdiak.archives.gov.ua/v_do_200_narodzhennia_Panteleimona_Kulisha.php. [In Ukrainian].

8. Zakharova, N. (2014). Vystavkova diialnist bibliotek yak element informatsiinoho obsluhovuvannia [Exhibition activity of libraries as an element of information service]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 39, 467-474. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000001759>. [In Ukrainian].

9. Zbanatska, O. (2018). Biblioteki, muzei: deiaki aspekty spilnosti ta vidminnosti [Libraries, archives, museums: some aspects of commonality and differences]. *Library Science. Record Studies. Informatology*, 3, 68-74. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_3_11. [In Ukrainian].

10. Lobuzin, I. (2012). *Otsyfruvannia istoryko-kulturnoi spadshchyny: tekhnolohiia ta upravlinnia* [Digitization of historical and cultural heritage: technology and management]. *Data Recording, Storage & Processing*, 3, 104-114. [In Ukrainian].

11. Mizharkhivnyi poshukovy portal: Pro proekt [Interarchival search portal: About the project]. *State Archival Service of Ukraine*: official webportal. Retrieved from <https://searcharchives.net.ua/>. [In Ukrainian].

12. Polovynchak, Yu. M. (2018). Komemoratyvni praktyky v suchasnomu informatsiinomu prostori [Commemorative practices in the modern information space]. *Library Science. Record Studies. Informatology*, 2, 94-100. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_2_15. [In Ukrainian].

13. Ponomarenko, V. V. Do 200-richchia vid dnia narodzhennia Panteleimona Oleksandrovycha Kulisha (1819–1897), ukrainskoho pismennyka, perekladacha, folklorysta [To the 200th anniversary of the birth of Panteleimon Oleksandrovych Kulish (1819–1897), Ukrainian writer, translator, folklorist]. *Yaroslav Mudryi National Library of Ukraine*: website. Retrieved from <https://nlu.org.ua/vustavki.php?id=851>. [In Ukrainian].

14. Popyk, V. I. (2012). Resursy biohrafichnoi informatsii: tradytsiini uiavlennia ta novitni tendentsii rozvytku [Biographical information resources: traditional ideas and the latest development trends]. *Biographistica Ukrainica*, 9, 7-24. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2012_9_2. [In Ukrainian].

15. Suproniuk, O. Panteleimon Kulish – "kliuchova postat u stanovlenni modernoi ukrainskoi kultury" [Panteleimon Kulish – "a key figure in the formation of modern Ukrainian culture"]. *V. I. Vernadskyyi National Library of Ukraine*: website. Retrieved from <http://www.nbuv.gov.ua/node/4847>. [In Ukrainian].

16. Tvorchi zadumy Panteleimona Kulisha: 125 rokiv vid dnia smerti: Virtualna vystavka [Creative plans of Panteleimon Kulish: 125 years since his death: Virtual exhibition]. *I. I. Mechnikov Odesa National University*: website. Retrieved from <http://lib.onu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/Tvorchi-zadumy-Pantelejmona-Kulisha.pdf>. [In Ukrainian].

17. Turovska, L. & Smoliar, I. (2015). Elektronna vystavka yak komunikatsiina model diialnosti naukovoї biblioteki [Electronic exhibition as a communication model of scientific library activity]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 3, 29-31. [In Ukrainian].

18. Ukrderzharkhiv doluchaietsia do stvorennia Natsionalnoi elektronnoi biblioteky Ukrainy [Ukrderzharkhiv joins the creation of the National Electronic Library of Ukraine]. *State Archival Service of Ukraine*: official webportal. Retrieved from <https://archives.gov.ua/ua/2023/02/14/%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%b0%d1%80%d1%85%d1%96%d0%b2-%d0%b4%d0%be%d0%bb%d1%83%d1%87%d0%b0%d1%94%d1%82%d1%8c%d1%81%d1%8f-%d0%b4%d0%be-%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%80%d0%b5%d0%bd/>. [In Ukrainian].

Larisa Grinberg,

<https://orcid.org/0000-0002-1794-1339>,

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Information Technology Department,
Kyiv University of Culture (Kyiv, Ukraine)

CREATIVITY OF P. KULISH IN VIRTUAL EXHIBITIONS OF LIBRARIES AND ARCHIVES OF UKRAINE

The purpose of the article is a consists in studying the experience of presenting documents by libraries and archives of Ukraine at virtual exhibitions for the purpose of popularizing the cultural and artistic heritage of Panteleimon Kulish. **The research methodology** postulates the main principles of scientific objectivity regarding the biography of P. Kulish as an outstanding Ukrainian cultural and public figure of the 19th century; performs an additional heuristic role in the librarian, archival, and information field, positively influencing the modern reading of both the life and views of an individual, as well as the course of public opinion in general. **Scientific novelty.** The creative heritage of P. Kulish, which is currently widely represented in virtual exhibitions of Ukrainian libraries and is still insufficiently represented on archive sites, is considered as a valuable cultural asset for the formation of Ukrainian identity in new historical conditions, which allows an impartial assessment of the contribution of an outstanding Ukrainian figure to the national and world cultures. **Conclusions.** The culture of perpetuation includes sociocultural practices aimed at the conscious formation and transmission of important information to the future both about a certain era and about the attitude to history in general. The virtual exhibition is an information product characterized by interactivity, multimedia, hypertext links and is a promising remote service for the interaction of libraries and archives with users, providing illustrated, factual, biographical, etc. information. The integration of the information-resource component of Ukrainian libraries and archives at the international, national and regional levels creates a consolidated electronic product of the creative heritage of P. Kulish, which is stored in various library and archive collections. Currently, the task is to organize a fruitful interaction of libraries and archives in the social and communication space in order to intensify cooperation on the worthy presentation of Ukrainian culture to the world by providing unlimited virtual access to it.

К е у о р д с: archival fund, library fund, virtual exhibition, commemorative activity, digitization, P. Kulish.

Kyiv University of Culture
36, str. Konovaltsia, Kyiv, 01133, Ukraine
e-mail: loura_grinberg@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 6.10.2022 р.